

Drvo je ovdje bilo prvo

Čovjek svojom aktivnošću neprekidno mijenja životnu sredinu i prilagođava je svojim potrebama. Promjene su mnogobrojne i različitog obima, a svaku promjenu koju čovjek izazove u životnoj sredini uvijek prati i niz drugih posrednih promjena. Izgradnjom saobraćajnica, stambenih objekata, obradivih površina, čovjek uništava prirodne ekosisteme. Tako su nestale stotine hiljada hektara šuma, močvara, livada, ali i brojnih vrsta koje su naseljavale date ekosisteme.

Nemilosrdnim uništavanjem šuma na račun novih naselja i saobraćajnica, čovjek ugrožava opstanak svih živih bića na Zemlji. Njihovim uništavanjem nastaju ekološke promjene s velikim posljedicama kao što su promjena tla i klime, nestanak mnogih biljnih i životinjskih vrsta.

Prije 150 godina su u Crnoj Gori bile ogromne nizijske šume hrasta lužnjaka, poznatijeg kao skadarski dub, koje su se pružale oko rijeke Zete, Skadarskog jezera i rijeke Bojane. Od ovih šuma su imali obostranu korist i ljudi i životinje. Međutim, sječa ovih šuma je bila mnogo brža od njihove obnove što je dovelo do njihovog nestanka. Danas je skadarski dub prisutan na pomenutim lokalitetima samo u vidu pojedinačnih stabala, a u Bjeloplavičkoj ravnici ima tek nekoliko desetina ovih nijemih svjedoka toga vremena. Ova vrsta hrasta je u Crnoj Gori jedina zakonom zaštićena i ujedno predstavlja endemsku vrstu, što znači da se ne može više naći nigdje u svijetu.

Slučajan susret s jednim od njih otvorio je niz pitanja na koje pokušavamo dati odgovore. Da li je civilizacija i modernizacija dovoljno civilizovana za čovjeka, koji je najzad, htio on to ili ne dio prirode? Šta će se dogoditi u budućnosti ako čovjek ne bude dozvolio da ga priroda mijenja i prilagođava sebi, a ne on nju? Šta će se dogoditi ako niko ne bude postavljao ovakva pitanja? Šta...? Tragom odgovora na ova pitanja stvorila se interesantna priča čiji je glavni junak skadarski dub.

Rekonstrukcija puta Danilovgrad – Podgorica je, projektnim i izvođačkim radovima, presijecala životni prostor šezdesetogodišnjeg stabla skadarskog duba, u mjestu Tomaševići, gdje je na mjestu stabla trebalo da se uradi priključna saobraćajnica i odvodni kanal za atmosferske vode. Aktivnošću Crnogorskog društva ekologa, ali i podrškom Uprave za saobraćaj, hrast nije posječen. Shvatajući njegov značaj, Uprava za saobraćaj je pristupila prilagođavanju projektnog rješenja i sačuvala hrast. Čuvajući stablo, sačuvali su i gnijezdo ptica koje nam je skrenulo pažnju na sebe i kao direktni svedok nas opomenulo da drvo nikada ne strada samo.

S obzirom na značajnu ulogu ove institucije razgovarali smo sa građ.inž. Svetlanom Janjević, koordinatorkom projekta iz Uprave za saobraćaj, koja je i sama prepoznala značaj zaštite skadarskog duba: „Pri realizaciji magistralnog puta hrast nije prepoznat kao zaštićena vrsta i planirana je bila njegova sječa. Međutim, prije same reakcije ekoloških organizacija, izvođač me je, kao predstavnika investitora, upoznao da postoji način da se sječa stabla zaustavi. Obišli smo lokaciju i našli smo tehničko rješenje da hrast bude sačuvan. Srećom, njegova lokacija je takva da nije u velikoj mjeri uticala na samu saobraćajnicu, a i nije bilo teško izmjestiti planirani odvodni kanal. Izmještanje čak nije zahtjevalo ni veće finansijske troškove.“ Sačuvani skadarski dub je prvi ovakav slučaj u Crnoj Gori i kako kaže naša sagovornica „uvijek je dobra ideja, kad je to izvodljivo, da se izbjegne bilo kakva sječa“. Prihvatanje ovakve vrste radova bio je pokazatelj odgovornosti investitora odnosno Uprave za saobraćaj, a poruka koja je time poslata je potvrda ustavne činjenice da je naša država, ekološka zemlja.

Put i hrast mogu ići zajedno, Tomaševići

(foto: Stefan Brajković)

Uspješna aktivnost Uprave za saobraćaj i koordinatorka projekta Svetlane Janjević

(foto: Vuk Kankaraš)

"Stvaranje hiljadu šuma nalazi se u jednom žiru."
(Ralph Waldo Emerson)

(foto: Stefan Brajković)

Priča ovog hrasta ne završava se ovdje. Ovo visokoplodonošno drvo, predstavlja riznicu za inkubaciju, širenje i opstanak vrste u Parku prirode „Rijeka Zeta“ i predstavlja šansu za spasavanje njegove vrste. S tim u vezi, pokrenuta je aktivnost za sakupljanje 20.000 žirova ove vrste kako bi se pristupilo stvaranju najmanje 10 000 sadnica koje će u doglednoj budućnosti obrazovati novih 100 hektara hrastovih šuma.

U te aktivnosti uključeni su građani Crne Gore, koji su, osim u sakupljanju, učestvovali i u njihovom prepoznavanju i mapiranju. Ovim aktivnostima priključila se i naša škola uz čvrstu odluku da ćemo sađenjem žirova ovog hrasta zaštititi ovu „zaštićenu“ vrstu.

Spašavanjem ove vrste, podizanjem novih zasada i prilagođavanje puta njegovom životnom prostoru, predstavlja uspješnu kampanju u podizanju ekološke svijesti građana Crne Gore. Zajedničkim djelovanjem mještana i građana na državne institucije predstavlja jedinstvenu pobjedu u zaštiti životne sredine. Na ovaj način, osim očuvanja prirodnog ekosistema, šaljemo i jasnu poruku budućim generacijama da svako od nas može da bude pokretač promjena i sačuva nešto od neprocjenjive vrijednosti.

Danas ovaj šesdesetogodišnjak predstavlja simbol pobjede i pokazuje svima da uz malo dobre volje put i hrast mogu ići zajedno. Hrast će ujedno i biti izvor iz koga će nastati novi hrastovi, koji će obnoviti šume ovog Parka prirode.

Jedno je sigurno, da drvo može da odlučuje nikada ne bi posjeklo čovjeka.